

רבינו חננאל

אין מביאין דלתות אלא שוררים ותניא כוותיה דרבא. ואקשינן והרי מטה דיש בה כמה אגרופין ולא חשיב ליה ר' יהודה אהל ומכשיר לישן תחתיה בסוכה ודחינן שאני מטה דלגבה עשויה. כלומר הנסרין הנחנות עליה לישן עליהן על גביהן נחנות ולא תחתיהן. ואקשינן אי הכי שוררין נמי לגבן עשוין ושנינן שאני שוררים פעמים שהרועים נכנסים תחתיהם בצל מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים שנמצאו להם כמו אהל אי הכי מטה נמי מגינה על הנעלים וסנדלים ונדרחת זו ומשני רבא אלא שאני שוררים הואיל ומגינים על בני מעיים כסוכה שנאמר עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסוככני. איבעית אימא דרבי יהודה לטעמ' דאמר [סוכ' דיר' קבע בעינן והיא לה סוכ' קבע] ומטה דירת עראי ולא אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע והא ר' שמעון נמי דבעי סוכה דירת קבע וקתני מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל כו' ופליג על ר' יהודה ואסיקנא בהא פליגי ר' שמעון [סבר] אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע ורבי יהודה סבר לא ר' יהודה ור' שמעון מפורשין בפרק הראשון אמר אביי רבי ור' יאשיהו ור' יהודה ובי"ש ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחרים כוליהו ור' סבירא ור' סוכה דירת קבע בעינן. מצאנו כי עלי האילן נקראו שיחים דכתיב תחת אחד השיחים וכתיב וכל שיח השדה וכתיב בין שיחים ינהקו כמו שנקראו דברי תורה שיחה דכתיב והקיצות היא תשיחך:

חשק שלמה על ר"ח

א) נראה להלשון סוכה וכן צ"ל אמר אביי לא שט דברי ר"י אלא מעמיד שנמצא מחזיק הסך דברי שאין לו קבע וכו'.

כא: הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה

ובעצמות

וגידים תסוככני. אף על גב דהאי קרא צלם כתיב כל שכן צהמה שכריסה למטה כעין אהל:

למדנו שעבדים פטורים מן הסוכה. ואע"ג דהאי מלות עשה שהזמן גרמא אלטרין לאשמועינן דלא תימא דחייצין משום דכתיב תשצו כעין מדורו

כדלקמן בשילהי פירקין (דף כח:):

שאיין

על ידי המטה ורצי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע כן פירש צקונטרס לפי סברה זו מצינו למימר דפליגי נמי צקונטרס שצראש העגלה וגרים שפיר לעיל צפרק קמא (דף יז:) ולקמן בפירקין (דף כג.) צראש העגלה גבי פלוגתא דרצן גמליאל ור' עקיבא צראש הספינה דצראש העגלה נמי פליגי והא דמודה רצן גמליאל צראש הספינה דכשרה היכא דיכולה לעמוד צרות שאינה מצינה דיבשה כדאמר ר' לקמן (ס' ע"ג) למטלטלת ע"י הספינה שאני ספינה לאורחא צהכי והשיצא קצע אע"ג דמטלטלת למאן דמפרש הכא טעמא דמתניתין משום דבר המקבל טומאה מכל מקום מודה הוא דפליגי נמי צקונטרס דדירת קבע תדע מדלא קאמר איכא צינייהו כגון שסמכ' צמידה תיבה ומגדל המחזיקים ארבעים סאה צלח שהם כוריים ציצע דלמאן דאמר לפי שאין לה קצע הכא נמי אין לה קצע דמטלטלת ולמאן דאמר לפי שמעמדה דצד המקבל טומאה הני כיון דצאץ צמדה טהורים דמתן פרק ט"ו דכלים (מ"ח) ומיניה קשה דלקמן (דף כג.) דפסיל ר' יהודה סוכה על גבי צהמה מאי טעמא משום דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה הראויה לשבעה וזו אינה ראויה לפי שאין עולין לה צ"ט והשתא תיפוק ליה משום דמטלטלת ע"י צהמה ואינה קצע מידי דהוה אסומן צכרעי המטה וצירושלמי משמע דטעמא לפי"ל שאין לה קצע שאין לה י טפחים מן המטה עד לגג דהך פלוגתא דר' זירא ור' אבהו דהכא מתני לה צירושלמי צר' אמי ור' אבהו זה לשונו אמר רבי אמי על שם שאין מכרעי המטה לסכך עשרה טפחים אמר ר' אבהו משום שאין מעמידין דצד טמא הא תני מעשה צירושלים שהיו משלשלין מטותיהן לפני חלונותיהן והיו מסככין על גביהן אין תימר משום שאין מעמידין על דבר טמא הא לית ליה טעמא אלא משום שאין מכרעי המטה לסכך י טפחים עד כאן ירושלמי ואומן של אנשי ירושלים היה עשרה מכרעי המטה לסכך והא דקתני מתניתין רצי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד מעממה אסורה דמשמע הא יכולה לעמוד כמו"ל שסמכה על יתידות כשרה אע"פ שאין מכרעי המטה לסכך עשרה לא חשיב עראי כיון דאי שקיל לה למטה איכא אור עשרה עשרה ומה שכתבנו

בקבר התהום. כלומר צספק קצר: דיש כמה אגרופין. מן החצלים לקרקע: נוהגין היינו. אלמא אהל עראי לאו אהל הוא: הואיל וצגבה עשויה. לישן על גבה ולא תחתיה לפיכך אין לה שם אהל: ע"ל הרועים. שמכניסין ראשיהן תחת כריסם: להכי נקט גבי מטה מנעלים וסנדלים דאמר ר' צצא צתרא

(דף נח.) איזהו מטה של תלמידי חכמים כל שאין תחתיה אהל מנעלים של צעל הצית צימות החמה וסנדלים צימות הגשמים שנותנס שם כשהוא צא לשכב ולישן חולץ מנעליו ונותן תחת מותו אהל לתת תחתיה דצרים אחרים גנאי הוא לו שמרגיל צני הצית לשם"ל: ע"ל בני מעיין. גג שדחה שלהן מגין עליהן: תסוככני. אלמא סכך קרי ליה: ואיבעית אימא. לר' יהודה מטה אהל היא אלא היינו טעמא דשרי משום דסוכה אהל קצוע הוא: וצ"ל אתי עראי ומבטל קבע. להסיר שם הסוכה מכאן: והא ר' שמעון דאמר נמי סוכה קבע (ה.) דצעי ארבע' דפנות ואמר ר' צפרק קמא (דף יז:) ר' יהודה ור' שמעון ורצן גמליאל ור' אליעזר ואחרים כוליהו סצרא להו סוכה דירת קצע צעינן וקאמר צמתניתין לפי דרכינו למדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו: משיחתו. לשון שיחת חולין ושמתה: מ"תא. חדמא אגב אורחיה דאזיל לאשמועינן שני דצרים שלמדנו הולך צלשונו דצד שמוכל להצין צו דצד חידוש דאי אמרת מדצרי לא שמעינן מינה שמתא שיחת חולין צריכה ליתן לצ ללומדה אצל השתא אשמעינן דצריך להטות און אף לשיחתן שאף היא סופה להצין צה דצד תורה. מדצרי משמע דצרי תורה שהוא מתכוין ללמדן לתלמידים: צריכה צימוד. צריך לשומעם שימתו להן לצ: וע"הו. דצד קל שצו: ברתני' בברעי המטי. מטה שלמה: ר' יהודה אומר כו'. טעמא מפרש צגמרא: גב' שאין צה קבע. שמטלטלת על ידי מטה ור' יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קצע צעינן: שמעמדה כו'. ואע"פ שלא למדנו פסול אלא לסכך הואיל ועיקרו של סכך אלו מעמידין הוא כאלו סכך דצד המקבל טומאה: אב"ל סיכך ע"ל המטה. ולא סמך הסיכוך צכרעים אלא על גבי יתידות אצל כל דופני הסוכה אין אלא מטות משלשה דדצין לא פסיל ר' יהודה דהא לא גמרי' פסול מיניה לסוכה אלא לסיכוך חה לא הוא ולא מעמידו צפסולי' ולענין קצע נמי יש קצע לסיכוך: מתני'

הגהות וצינונים

א) רש"ל מ"ז (גליון):
ב) רש"ל מ"ז (גליון):
ג) [ס"א חולצין ש"ל] (גליון):
ד) [בע"ז יט:] איתא תצמוד ועי' בפרש"י דהתם ודהכא [גליון] ובדפ"ר בגמרא וברש"י אי' ג"כ תצמוד: ה) צ"ל צכרעי (מלאכת שלמה) וכו"ה בכתיב משניות: ו) [ורשב"ם מפ' ע"א:] שם [גליון]: ז) צ"ל דטעמא שאין צה קבע צפי שאין לה עשרה טפחים (בארות המים וכו"ה בתוספות הרא"ש): ח) צ"ל בגון וכו"ה בדפ"ר:

בדבר המקבל טומאה הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה אמר אביי גלא שגו אלא סמך אבל סיכך על גב המטה כשרה מאי טעמא למאן דאמר לפי שאין צה קבע הרי יש לה קבע למאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה: מתני'

עשרה והסוכה מתקיימת כדאמר אצ"י צשמעתין למאן דאמר אין לה קצע הרי יש לה קצע כלומר אי שקיל לה למטה דמטה לחודה קיימא ואין הסוכה נפסלת צשציל שהכניס צה מטה ומיעט אורה מידי דהוה אכריס וכסתות דפרק קמא (דף יז:) דלא הו' מיעוט לא לענין עשרה ולא לענין עשרים:

א) [יומא יז:] ג) [לעיל דף יז:]
ב) [לעיל דף יז:] א) [לעיל דף יז:]
ג) [לעיל יז:] ה) עיין תוס' ישנים יומא דף י: סוד"ה ור"י לטעמיה ע"ז יט: ע"ש.

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה והא ר' שמעון וכו' קצע בעינן דצעי ד': (ב) תוס' ד"ה שאין לה קצע שמיטלטלת וכו' דירת קצע בעינן קך פירש:

תורה אור השלם

א) עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסוככני: [איוב י' א']
ב) ויהי קצין שתול על פלגי קיום אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבוץ וכל אשר יעשה יצליח: [תהלים א. ג]

ליקוטי רש"י

ר' יהודה צפעמיה. דאמר צמסכת סוכה (דף יז) דירת קצע היא והכשרי סוכה גבוה מעשרים אמה שאינה ראויה ליעשות אלא צמחילת קצע וכו' וימא י: דירת קצע. ראויה להשתמש קצוע ונראית כצמ [לעיל יז:] שיחת חולצין. של חכמים צריכה תלמוד כדי להחלמד לדבר צלשונם שהוא צלשון נקיה ועושר ומרפא. וע"הו. הו' דצד קל צצאלין וכתיב לא יצול כלומר לא ילך לאיצוד [ע"ז יט:].